

Valtiovarainministeriö
Vero-osasto
Jukka Vanhanen

MUISTIO
6.11.2017

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Kansalaisaloite KAA 6/2018 vp perintö- ja lahjaverostaluopumisesta

Aloitteessa ehdotetaan perintö- ja lahjaverosta luopumista. Aloitetta perusteellaan mm. perintöverosta aiheutuville ongelmilla puolison tai läheisen kuoleman tapahtuessa, veromuodon tarkemmin yksilöimättömällä epäoikeudenmukaisuudella, mahdollisuudella välttää veroja siirtämällä varoja ulkomaille ja veron vaikutuksella yritysten sukupolvenvaihdoksissa.

Käytettävissä olevassa ajassa on ollut mahdollisuus keskittyä vain eräisiin pääkohtiin. Erityisesti toimenpiteen seurannaismuutosten merkityksen ja vaikutuksen arviointi olisi pitkälinen ja aikaa vievä työ.

Valtiovarainministeriön virkamieskantaa on viimeksi virallisesti muotoiltu julkaisussa *Talouspolitiikan lähtökohdat 2015 – 2019*, Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro, Valtiovarainministeriön julkaisuja 13/2015, 136 s., maaliskuu 2015.

Sen *yrittäjyys ja investoinnit* –jaksossa on muun muassa todettu, että aktiivisen pääoman verotus hidastaa talouskasvua ja vaikeuttaa yrittämistä, minkä vuoksi tulisi pikemminkin verottaa passiivista pääomaa. Maksukykyyn perustuva progressiivisen perintö- ja lahjaverotuksen katsotaan puoltavan myös paikkaansa Suomen verojärjestelmässä. Perintö- ja lahjaverotus ei myöskään heikennä työnteon kannusteita. Lahjoitusten ja perintöjen on havaittu tutkimuksissa vähentävän työn tarjontaa.¹

Perintö- ja lahjaverotus ei myöskään vaikuta merkittävästi yritystoiminnan jatkuvuuteen, koska sukupolvenvaihdoshuojennukset alentavat efektiivisen veroasteen keskimäärin alle kolmen prosentin.²

Jakson keskeiset ehdotukset –kohdassa yhtenä kuusikohtaisen ehdotuslistan yhtenä kohtana on todettu: ”Perintö- ja lahjaverotus säilytetään osana Suomen verojärjestelmää.”

Yritysten sukupolvenvaihdoshuojennus

PerVL 55 §:n mukainen huojennus myönnetään käytännössä arvostamalla maatalo- tai yritysvarallisuus 40 prosenttiin ns. arvostamislain mukaisista arvoista. Vuonna 2015 tehtyjä maksuunpanoja koskevassa aineistossa efektiivinen veroaste (maksettava vero / yritysvarallisuuden käypä arvo) oli lahjoituksena toteutetuissa sukupolvenvaihdoksissa maatalojen kohdalla keskimäärin 1,6 prosenttia ja muiden yritysten kohdalla keskimäärin 3,5 prosenttia (laskelman perusteista ks. HE 175/2016 vp).

¹ Ropponen O. (2015), Perintö- ja lahjaverotus: kirjallisuuskatsaus, VATT Muistiot 45, http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/muistiot_45.pdf.

² Pääministeri Stubbin hallituksen ohjelman edellyttämä selvitys keinoista yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi VM, TEM ja MMM, 11.11.2014, VM126:00/2014

Vuoden 2017 alusta I veroluokan lahjaveroasteikkoa tarkistettiin HE:n 175/2017 vp mukaisesti korottamalla pienimmän maksettavan määrän alarajaa ja alentamalla veroprosentteja, joiden vaikutuksena verotus keveni suhteellisesti 12 ja vajaan 15 prosentin välillä. Muutos alentaa efektiiviset veroprosentit em. 2015 aineistossa alenisivat 1,4:ään ja runsaaseen 3:een. Toimenpide perustui pääministeri Sipilän hallituksen ohjelmaan, ”Sukupolvenvaihdoksia edistetään perintöveroa keventäen ja arvioidaan muut kehittämistarpeet.” Kevennykset kohdennettiin lahjoituksiin, koska sukupolvenvaihdokset pyritään toteuttamaan yrittäjän elinaikana. Vuoden 2015 aineistossa lahjoitusten osuus kaikkiaan 4 000 SPV-tapauksista oli 90 prosenttia. Lahjoihin kohdistuvan huojennuksen osuus oli samoin 90 prosenttia.

Tarkasteltaessa noteeraamattomien osakeyhtiöiden jakamien osinkojen ja toteutuneiden sukupolvenvaihdosten yhteydessä jatkajan maksettavaksi tulevien lahjaveron määriä keskimäärätietojen perusteella havaitaan, että keskimääräisessä tilanteessa saaja pystyy pääsääntöisesti rahoittamaan sukupolvenvaihdoksen verokustannuksen yhden vuoden veron jälkeisellä netto-osingolla.³

Maksettavaksi jäävälle verolle myönnetään lisäksi pyynnöstä korotonta maksuaikaa (ns. maksuaikahuojennus), jos maksettava vero on vähintään 1 700 euroa. Vero kannetaan vähintään 850 euron suuruisina vuotuiserinä enintään 10 vuoden ajan. Koko 10 vuoden lykkäyksen saa, jos vero on vähintään 8 500 euroa.

Likviditeettiongelmat maksuaikajärjestelyjä koskevien tietojen valossa

Vuonna 2017 toimitetuissa perintöverotuksissa, 152 000 päätöstä, joissa perintöveroa ei määrätty 96 000:ssa tapauksessa. Veroa maksavien osuus perinnönsaajista on siten vajaat 37 prosenttia.

Perintöveron toimittaminen vie aikansa, vuoden 2015 maksuunpanoaineistossa kuolinpäivästä veron ensimmäiseen eräpäivään kului 18 – 20 kuukautta.

Veronkantolain 46 §:n nojalla Verohallinto voi ryhtyä maksujärjestelyyn, jos verovelvollisen veronmaksukyky on tilapäisesti alentunut elatusvelvollisuuden, työttömyyden, sairauden tai heikentyneen maksuvalmiuden taikka muun erityisen syyn vuoksi. Maksujärjestelyssä asetetaan uusi eräpäivä. Maksujärjestelyyn yleensä myönnytään, jollei ole estettä, esimerkiksi veroja ulosotossa. Maksujärjestelyä voi pyytää netissä. Verohallinnon menettelyohjeistuksen mukaan maksuajan enimmäispituus on 24 kuukautta. Viimeisen vuoden ajalta (1.11.2017 – 31.10.2018) erääntyneistä veroista on voimassa 172 maksujärjestelyä, jotka koskevat 800 000 euroa.

Näyttäisi siltä, että maksujärjestelyt on olennaisesti korvautuneet 2017 alusta voimaan tulleella perintäkiellomenettelyllä. PeVL 52 § mom, jonka mukaan perintöveroa ei lähetettä ulosottoin perittäväksi ennen kuin 2 vuotta on kulunut ensimmäisestä eräpäivästä. Lakia sovelletaan myös, jos verovelvollisuus on alkanut ennen voimaantuloa (1.1.2017) ja veron ensimmäinen eräpäivä on 1.11.2017 tai sen jälkeen.

1.11.2017- 31.10.2018 on perintöveroa on erääntynyt maksettavaksi noin 520 milj. euroa, mistä on maksamatta 14,6 milj, josta perintäkiellossa on 9 milj euroa. 1 375 asiakkaalla niistä 59 465:sta, joilla perintöveroa erääntynyt em. aikana. Perintäkielloasiakkaiden osuus on 2,3 % ja näiden osuus verosta 1,7 %. Muita erääntyneitä maksamatta olevia veroja on 5,6 miljoonaa, johon sisältyy maksujärjestelyssä oleva 800 000 euroa.

Perintäkiellossa tai maksujärjestelyssä oleville veroille lasketaan viivekorko, jonka taso vuonna 2018 on 7 prosenttia.

³ Ks. alaviitteessä 2 mainittu selvitys.

Perintöverotuksen toimittamisen lykkäystä koskevia päätöksiä (sekä myöntävät että hylätyt) on vuodesta 2016 tehty 50.

Käytettävissä olevat tiedot eivät liiemmin tue sitä päätelmää, että perintöverotukseen liittyisi erityisiä likviditeettiongelmia.

Perintö- ja lahjaverotuksen kumoamisen välittömiä vaikutuksia

Perintö- ja lahjaverotuksen kumoaminen johtaisi noin 2 vuoden aikana verokertymän loppumiseen.

Kun perintö- ja lahjaverotusta ei toimitettaisi, *luovutusvoittoverotusta koskevia säännöksiä olisi muutettava* siltä osin, kuin kyse on perintönä tai lahjaksi saadun omaisuuden luovutusvoittoverotuksesta. Luovutusvoittoveron määrää laskettaessa luovutushinnasta ei voitaisi nykyiseen tapaan enää vähentää omaisuuden kuolinhetken tai lahjoitushetken käypää arvoa, koska sellaista ei määritettäisi. Vaihtoehdoksi jää käytännössä ns. jatkuvuusperiaatteen mukaisesti käyttää perinnönjättäjän tai lahjanantajan omaa hankintamenoa (nk. Ruotsin malli).

Luovutusvoittoverotus kiristyisi, ja jollain aikavälillä osa perintö- ja lahjaveron menetyksestä kompensoituisi luovutusvoitoista kertyvän veron nousulla.

Muutos johtaa verorasituksen siirtymistä niiltä, jotka nyt maksavat perintöveroa niille, jotka vastaisuudessa päättävät myydä tai joutuvat pakon edessä myymään perintövarallisuuttaan. Pakkomyyntin eteen päädytään esimerkiksi silloin, kun pesässä ei ole riittävästi varoja perinnönjaon toimittamiseksi siten, että kukin osakas saa osuutensa varoista sellaisenaan. Tyypillinen olisi todennäköisesti tilanne, jossa pesän varat muodostuvat lähes yksinomaan vainajan käytössä olleesta asunnosta. Tilanne on helpompi suurissa pesissä, joissa tyypillisesti on suhteellisesti enemmän rahoitusvarallisuutta, mikä helpottaa kuolinpesän varojen jakoa niin, ettei varoja ole pakosti realisoitava.

Luovutusvoittoverotuksen kiristyminen nostaa kynnyistä realisoida varoja ja kannustaa säilyttämään erityisesti tuottavia varoja. Tästä aiheutuvalta lukkiutumiswaikutuksella on kielteisiä vaikutuksia talouden toimintaan.

Verotus kiristyy luonnollisesti myös niillä 67 prosentilla perinnönsaajista, jotka eivät maksa perintöveroa, siltä osin kuin perintövaroja myöhemmin realisoidaan.

Esimerkki verotuksen kiristymisestä

Esimerkki veroasteen noususta

A. Perintöverovaihtoehto.

Samana vuonna kuolleet puoliset A ja B omistivat 140 m²:n suuruisen omakotitalon, jonka arvo oli **220 000 euroa**.⁴ Oletetaan yksinkertaisuuden vuoksi, että muita varoja ei ole. Puolisoilla on 3 täysi-ikäistä lasta. Kullekin kuuluu 1/3 A:n ja 1/3 B:n jäämistöstä. Kunkin perintöosuuden (yht 6) arvo on 36 667 euroa, mistä perintöveroa I veroluokassa menee 1 267 euroa. Yhteensä lapset maksavat veroa **7 600 euroa**. Veroaste on **3,4 %**.

⁴ Esimerkissä on käytetty neliöhintana Tilastokeskuksen kauppahintatilaston mukaista vanhan omakotitalon koko maan keskineliöhinta on 1 572 euroa: 140 x 1 572 = 220 080 euroa. Tiedot julkaistu 4.9.2018.

Jos lapset myyvät asunnon, eikä myyntihinta ylitä 220 000 euroa, verotettavaa luovutusvoittoa ei synny.

Asetelma on **epätyypillinen**, koska ensiksi kuolleen puolison jälkeen toimitettavassa verotuksessa tulee yleensä sovellettavaksi ns. hallintaoikeusvähennys, joka alentaa omakotitalon perintöverotusarvoa esimerkiksi 35 prosentilla, jos leski on 69 – 72 -vuotias ja vuosituottona käytetään 5 prosenttia. Esimerkin tapauksessa puoliset ovat kuolleet pian peräjälkeen, eikä hallintaoikeusvähennystä siten voida soveltaa ensiksi kuolleen puolison jälkeen toimitettavassa perintöverotuksessa. Hallintaoikeusvähennyksen soveltuessa verokustannus jää edellä mainittua selvästi pienemmäksi.

B. Luovutusvoittoverovaihtoehto

Perintöverotusta ei ole. Eri paikkakunnalle muuttaneet lapset päätyvät myymään perinnöksi saamansa asunnon. Hankintamenoksi oletetaan *Pellervon taloustutkimuksen PTT:n* vuodelta 2014 olevaan raporttiin⁵ sisältyvien laskentaoletusten mukaisesti 25 % luovutushinnasta.

Luovutushinta on 220 000 euroa, jolloin myyntivoittoa syntyy $75\% \times 220\,000$ euroa = 165 000 euroa, mistä pääomatulovero (kullekin perilliselle 30 % 30 000 euroon asti, yli menevältä osalta 34 %) on yhteensä 52 500 euroa. Veroaste laskettuna myyntihinnasta on **23,9 %**.

Veromallin muutos nostaa suoritettavan veron määrän 7 600 eurosta 52 500 euroon. Veroaste, laskettuna käyvästä arvosta, nousee 3,4 %:sta 23,9 %:iin eli 7-kertaiseksi, samoin veron määrä.

Muuta

Lopuksi on syytä todeta, että perintöverolta ei voida välttyä pelkästään siirtämällä varoja Suomen ulkopuolelle, koska perintöveroa on suoritettava sekä täällä että muualla olevasta omaisuudesta, jos perinnönjätäjät tai –saaja asuu Suomessa. Jos varoja on siirretty ulkomaille varojen piilottamisen tarkoituksessa, rahoitusvarojen osalta Verohallinnon tiedonsaantia turvaavat uudet finanssilaitosten tiedonantovelvoitteet.

⁵ Pellervon taloustutkimus PTT:n raportti ”Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoittoverosta” (PTT raportteja 246, 23.5.2014). Raportin laskelmissa oletetaan, että puolet perittävistä varoista myydään ja kaikki 25 %:n hankintamenolla. Näin päädyttiin arviioon 445 milj. euron verotulojen kasvuun luovutusvoittoverotuksesta. Raportissa oletetaan, että yli 10 vuotta omistettujen varojen hankintameno-olettama alennetaan 40 prosentista 25 prosenttiin.